



# Patron

3/2012 (23. ročník)

informace přátel drobných památek Jizerských hor



*foto: J. Hauzner*

*Osada Jizerka s Bukovcem*

## OBSAH VYDÁNÍ PATRON 3/2012

**Körnerův pamětní kámen na Smrku  
aneb nález bronzové plakety** 2

**V Heřmanicích mají novou rozhlednu** 8

**Nový pomníček pod Skalním hradem** 9

**Hraniční kámen u liberecké Hokejky** 11

**Opravený pomník v Arnolticích** 12

**V Rynolticích si též váží padlých předků** 13

**Společenská rubrika** 13

**Ledový mužiček, Frýdlant v Čechách** 14

**Oprava** 14

**Pozvánka na výlety** 15

# Körnerův pamětní kámen na Smrku aneb nález bronzové plakety

Karel Nádeník, Nové Město pod Smrkem

Letos uplyne 120 let od postavení rozhledny na Smrku (1892). S tím historicky souvisejí i dále popsané události.



Tafellichte: Theodor Körnerstein.

Nedaleko rozhledny nechal v roce 1905 upevnit novoměstský děkan Franz Jomrich kříž s Kristem, pod nímž bylo i malé klekátko. O čtyři roky později, v roce 1909, zde postavili členové novoměstské sekce Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory pomník i mladému německému básníkovi a bojovníkovi protinapoleonské koalice, Theodoru Körnerovi (obr. č. 1). Stalo se tak sto let po Körnerově výstupu na hřeben Smrku, odkud s přítelem putovali dále do Krkonoš.

V roce 1913 vytvořila ve Vídni Juliana Jaksch-Neuwinger<sup>1</sup> bronzový reliéf Theodora Körnera. Dílo zhotovila ke stému výročí bitvy u meklenburského města Gadebusch, během níž Körner padl. A proč měl být tento reliéf umístěn právě na Smrku? Snad proto, že v Novém Městě pod Smrkem žila autorčina sestřenice. Paní Julianna tudíž měla k tomuto místu jistý vztah.

Píše se rok 1939. V regionálních novinách Friedländer Zeitung se 14. září objevila tato zpráva: „Pamětní kámen Theodora Körnera obdrží v nejbližší době důstojnou ozdobu. Na kámen bude upevněn bronzový reliéf básníka v životní velikosti, který zhotovila již v roce 1913 sudetoně-



Bronzetafel mit Reliefbild Th. Körner wurde 1939 angebracht.

mecká sochařka Julianna Jaksch-Neuwinger, vdova po Josefu Jakschovi, dvorním radovi a předsedovi vídeňského Schubertova spolku. Umělecké dílo nemohlo být dříve na pamětní kámen umístěno, je to možné až nyní po 25 letech, kdy území bylo přičleněno k Velkoněmecké říši.“ Tendenčně zabarvený článek odpovídá období velmi vyhraněných národnostních vztahů. Z té doby se zachovala patrně jediná oficiální pohlednice, na které je Körnerův pomník zachycen už s upevněným reliéfem (obr. č. 2).

V roce 1940 vyšel na popud Hermanna Göringa ministerský výnos k provedení sběru barevných kovů. Instituce, farnosti, spolky i soukromé osoby byly vyzvány k zajištění kovových rezerv pro válečné účely. Veškeré výrobky z bronzu měly být poskytnuty zbrojnímu průmyslu, přičemž neuposlechnutí mohlo být potrestáno i smrtí. Měl to být Göringův dar führerovi k jeho 51. narozeninám. Proto byla z mramorového podstavce snesena i socha císaře Josefa II. na novoměstském náměstí, která byla nedávno předtím navracena na své původní místo. Našli se i horliví členové různých organizací, kteří věnovali dokonce mosazné špičky ze spolkových praporů...

Znalec těchto míst, Emil Novák, již Körnerův pomník s reliéfem nespátřil, a proto předpokládal, že se deska stala obětí zmíněné sbírky. Tak si domněnku zapsal i do svých pečlivě vedených písemností o Jizerských horách. Později nebyl důvod k tomu, aby o tom někdo pochyboval. Zdánlivým důkazem byla fotografie z jara 1940, jež se nachází v Emilově pozůstalosti. Emil si na ni po válce napsal: „*Tabulku spolkla ve čtyřicátých letech II. světová válka.*“ Na fotografii je zachycen kámen připravený k upevnění bronzového reliéfu a u něho tři děvčata (obr. č. 3). Fotografii dostal od dívky, která je na snímku uprostřed, a jež se stala později jeho ženou.

Krátce po válce byl pomník rozvalen a po více než čtyřicet let zarůstaly rozházené kameny lesní trávou.

V roce 1988 zpracovával na Smrku lesní dělník Jaroslav Čech z Nového Města s pomocí traktoru kalamitní dřevo. O minulosti Smrku věděl mnohé od svého souseda Rudolfa Schwedlera staršího. Proto se rozhodl, že se velký a více než dvě tuny vážící obelisk pokusí postavit na jeho původní místo<sup>2</sup>.

3



In den 1940'iger Jahren hat der II. Weltkrieg die Tafel schon „gefressen“



Na znovupostavený Körnerův kámen upevnili v roce 1992 členové spolku Patron desku s obrázkem a nápisem. Na podzim roku 2003 prováděl Jan Lode se svým malým kolovým nakladačem dokončovací práce kolem nově postavené rozhledny. Požádal jsem jej, aby s pomocí stroje posunul a narovnal těžkou žulovou desku s německým nápisem a dovezl k pomníku větší kameny. Tím jsme vrátili pomníku jeho původní vzhled. Pan Günther Menzel z Liberce posléze zvýraznil černou barvou i vytesaný nápis.

Zdá se, že tady by mohlo povídání o Körnerově kameni skončit. Sotva bychom čekali, že se dá ještě něco nového zjistit. Opak je však pravdou!

V květnu letošního roku mě oslovil známý, že jeho přátelé našli na Smrku desku s Körnerovým reliéfem (obr. č. 4, 5 a 6). „*To přeci není možné!*“ – jak jinak mohla znít moje odpověď. Krátce nato jsme navštívili Tomáše Hradce, který nám z garáže vynesl těžký odlitek s mnoha průstřely. Hned jsem věděl, že je to skutečně



ten ze Smrku a byl jsem neobyčejně zvědav, jak se vše seběhlo, kdo odlitek našel. Doběhl jsem pro fotoaparát, abych mohl vzácný nález vyfotit. Poté jsem zajel za nálezcem, kterým byl Martin Habardík, mladý muž z Nového Města. S pochopením přijal mou prosbu a po dvou dnech se se mnou vydal k místu nálezu.

Cestou na severozápadní svah Smrku mi vyprávěl, že do hor chodí často a mnohdy i po různých starých cestách. Na křižovatce cest u Libverdského mostu jsme šli vzhůru k nově upravené cestě, jež vede od Červeného buku pod svahy Smrku a dále pokračuje kolem odpočívadla Pechovy smrti. Později ústí na staré Lavičkové cestě směřující na vrchol Smrku. Tam, kde Ztracený potok přetéká přes cestu, jsme začali stoupat vzhůru zalesněným svahem. Zhruba po 120 metrech Martin pravil: „*Tak tady to bylo!*“ Jen jsem nevěřícně kroutil hlavou... Představoval jsem si, že reliéf našli někde v okolí pomníku, kde ho po mnoho let překrývaly vrstvy zetlelé trávy. Ale ne v místě, které je více než 900 metrů vzdálené od pamětního kamene.

Martin mi vyprávěl: „*Touhle zkratkou chodím na Smrk často. Ze země tu vyčníval roh desky, který jsem považoval za kus nějakého plechu. Kdykoliv jsem na něj stoupl, věděl jsem, že jdu správně. Toho dne jsem se původně šel se svým synovcem Petrem Farským jen projít. Později jsme se však rozhodli, že půjdeme až na vrchol Smrku. Když jsme došli k místu, kde vyčníval roh kovové desky, řekl jsem, ať se podívá, co to je. Desku se mu nepodařilo ze země vytáhnout, protože byla přerostlá smrkovými kořeny. Rozhodli jsme se pokračovat v cestě, ale za chvíli Petr povídá, že mu to připomíná starou dortovou formu. Byl jsem také zvědavý, a tak jsme se vrátili. Kořínky jsme přetali kamenem a společnými silami jsme těžký odlitek ze země vytáhli. Nevěděli jsme, jestli stojí za to se s deskou dřít až do Nového Města, proto jsme zavolali kamarádovi Ondrovi Hradcovi, synovi Tomáše, aby zapátral na internetu po jménu autorky, jejíž podpis v pravém dolním rohu se nám podařilo rozluštit. Za chvíli nám skutečně řekl, o co jde, a tak jsme nalezený předmět snesli na cestu a pokračovali k odpočívadlu Pechovy smrti. Všiml jsem si nedaleko se válející staré plechové přepravy. Takové, v jakých lesní personál pěstoval a rozvážel sazenice smrku pichlavého. Odlitek se do ní dobře vešel, takže jsme ho již pohodlněji donesli až ke Streitovu obrázku. Tam pro nás mezitím Ondra Hradec přijel autem.*“

Nedá mi, abych se trochu neopakoval: kdo ví, jak rozlehlé jsou svahy Smrku, jistě bude souhlasit s názorem, že učinit podobný nález – a k tomu v takových místech – není náhoda, ale zázrak!

Znalec z oboru kriminalistiky odhadl podle fotografie, že průstřely byly provedeny z obou stran a z různých úhlů, pravděpodobně zbraní o kalibru 7,92 až 8,2 mm. Patrně vojenskou puškou, která se vyráběla například i ve Zbrojovce Brno. Jaký byl poválečný osud výtvarného díla Julianny Jaksch-Neuwinger, to se už po tolika letech dá sotva zjistit. Nebo že by i tady sehrála nějaká náhoda svou roli?

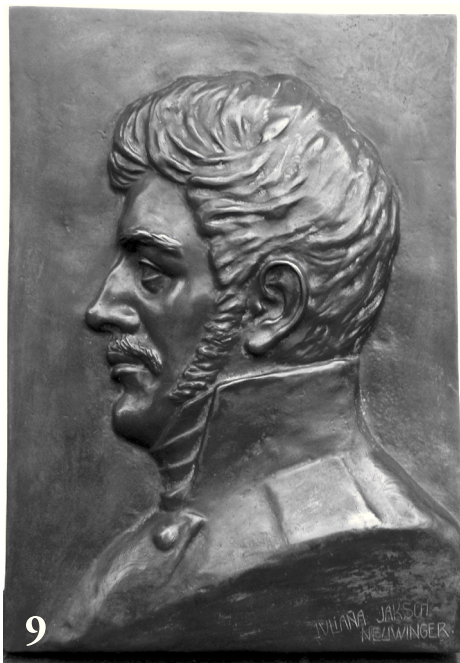


**Říjen 1943: paní Margarete Weiss  
před Körnerovým kamenem na Smrku**

V srpnu 2012 vyšel o nález deský článku v časopisu Krkonoše – Jizerské hory. Na poslední chvíli jsem si při korekci článku vzpomněl na příspěvek, který pro list *Friedländer Heimatbrief* napsal pan Ernst-Peter Weissler. Článek otištěný v roce 2004 nazval *Smrk, více než jen hora*. V něm jsem si všiml fotografie z října 1943, kde je dobře vidět, že reliéf na kameni ještě je (obr. č. 8). Vydržel tedy na kameni až do konce války a teprve při jeho rozboření byl zřejmě československými vojáky i prostřelen. Jak se ale dostala patnáctikilová bronzová plastika až na místo nedávného nálezů, to zatím zůstává záhadou.

Snímek s prostřeleným reliéfem jsem zaslal několika svým známým – znalcům a milovníkům Jizerských hor. Jeden z nich, Udo Rademacher z Durynska, kontaktoval poté jednatele novoměstské firmy CiS Systems, s. r. o., pana Petera M. Wöllnera a dojednal s ním úhradu repliky. Tu vytvořil mistr Roman Pecher z obce Hledsebe u Mariánských Lázní. Hotový odlitek si u mne vyzvedl předseda spolku Patron Herbert Endler, který ochotně vyšel vstříc mé žádosti, aby spolek, který má velké zkušenosti s opravami podobných památek, převzal další práce s umístěním nové plakety na Körnerův pamětní kámen.

K tomu se doslova nabízí září příštího roku, kdy na Smrku proběhne horská slavnost u příležitosti 10. výročí postavení nové rozhledny, a kdy také právě uplyne 200 let od smrti Theodora Körnera. Dle zpráv z Městského úřadu v Novém



Městě pod Smrkem bude současně odhalena i pamětní deska Ing. Karla Jeřábka, který se nejvíce zasloužil o postavení současné rozhledny na Smrku.

Věřím, že dnes žijeme v době, kdy už je možné repliku Körnerova reliéfu na původní kámen vrátit. K tomu je ovšem třeba nejen dobré vůle, několika zapálených jedinců, ale i jisté znalosti historie.

Závěrem bych rád vyjádřil svůj nemalý osobní dík mužům, kteří mi v této záležitosti byli nápomocní a projevíli neobyčejnou vstřícnost. Byl to Herbert Endler, Martin Habardík, Roman Karpaš, Ronald Novák, Udo Rademacher, Otokar Simm a Pavel D. Vinklát.

<sup>1</sup> – Julianna Jaksch-Neuwingler, narozená 13. 2. 1861 v Kateřinkách u Liberce. Zemřela ve Vídni 1. 5. 1943 ve věku 82 let. Její otec Eduard Neuwinger, Kateřinky č. 93, byl revírníkem. Matka Julia Neuwinger pocházela z Liberce. Manžel Josef Jaksch (18. 3. 1861 ve Stvolínkách u České Lípy – 15. 2. 1937 ve Vídni); do Vídne odešel r. 1880 jako učitel a za četné zásluhy zejména v oboru sborového zpěvu mu byl udělen čestný titul „Občan města Vídne“. Měli jednoho syna Josefa Jaksche (1892–1982).

<sup>2</sup> – Jaroslav Čech společně se synem Jiřím umístili na geodetickém vrcholu Smrku též vrcholový sloup a obnovený Jomrichův kříž. Zasloužil se rovněž o postavení repliky Tabulového kamene na historicky nejvýznamnějším místě Smrku.

### Popisky k obrázkům:

- 1) Původní vzhled Körnerova kamene na Smrku
- 2) Jediná známá fotografie s již upevněným reliéfem
- 3) Körnerův kámen připravený k instalaci reliéfu
- 4) Místo nálezu Körnerova reliéfu
- 5) Martin Habardík z Nového Města p. S., nálezce prostřílené plastiky
- 6) Nálezce desky s autorem článku
- 7) Současná podoba Körnerova kamene na Smrku
- 8) Fotografie z roku 1943, kdy reliéf byl ještě na svém místě
- 9) Přesná kopie reliéfu T. Körnera



# V Heřmanicích mají novou rozhlednu

**Oldřich Sladkovský, Liberec**

Obec Heřmanice na Frýdlantsku rozhlednu nikdy neměla. Když tamní starosta plánoval v okolí obce cyklostezku, jež by navazovala na Pašeráckou stezku, hledal nějaký zajímavý nápad, který by přitáhl turisty. S návrhem postavit zde rozhlednu přišli architekti z libereckého ateliéru Mjolk.

Rozhledna je 20 m vysoká, má 48 „nohou“ a průměr 5 metrů. Na stavbu bylo použito 30 metrů krychlových kvalitního modřínového dřeva. Pozoruhodné je dvojité schodiště, jedním se na rozhlednu vystupuje, druhým se chodí dolů. Věž je poměrně štíhlá a vysoká, a tak jsem na vrcholu cítil, že se trochu kývá; sice ne moc, ale pozná se to. Z konstrukčně zajímavé stavby je neobvyklý výhled na Jizerské a Lužické hory i na elektrárny v Polsku.

Rozhledna není při projíždění obce vidět. Nejdříve mineme Kodešovu skálu, hned vedle je Scheybalův dům. Odtud pokračujeme po hlavní silnici až k místu, kde vpravo odbočuje úzká cesta se značně poničeným povrchem. Je to komunikace, která vede k rozhledně, avšak není ještě dokončená. Po ní se dá dojet až k lesu, načež je to už jen pár desítek metrů, rozhledna je již vidět. Pokud byste nebyli v hledání úspěšní, zeptejte se místních, určitě vám rádi poradí.





# Nový pomníček pod Skalným hradem

## Ján Dulovec

**Ruda Makel, Frýdlant**

S jedním vzácným člověkem, panem Ladislavem Trakalem, mne seznámil Hynek Farský. Dnes bydlí ve Frýdlantu, ale větší část života strávil jako hajný v jizerských bučinách. Devět let z toho prožil v hájovně v Zátíši pod Skalným hradem. Dnes je Ladislav Trakal sice již v důchodu, ale aktivitu by mu mohl závidět kdejaký mladík. To on zhotovil Hubův a Součkův pomníček nad Spálenou hájovnou u Dětrichova. V Patronu o tom před časem psal Herbert Endler. Pan Trakal nás též nasměroval na zatím záhadný kříž zvaný Topfenkorl na Kančím vrchu. Avšak o tom, že dokončuje nový dřevorubecký pomníček pod Skalným hradem, to jsem se díky jeho skromnosti musel dozvědět od jiných.

Nebudu čtenáře napínat – památka už je hotová; Ladislav Trakal ji dokončil druhou červnovou nedělí. A je vhodné dodat, že na vlastní náklady. Pomáhal mu přitom Eda Svoboda, který zná jizerské bučiny a jejich pomníčky snad lépe než vlastní dlaň.

Nový pamětní kámen s křížem připomíná nešťastnou událost, k níž došlo v roce 1957, a to přímo na místě, kde dnes památku najdeme (obr. č. 1, 2, 3, a 4). Ján Dulovec, pětaticetiletý lesní dělník ze slovenské Oravské Lesné, zde byl tehdy usmrčen při kácení buku. Informuje o tom nápis na desce. Nejsme bulvární



3



časopis, a proto zde nemíním podrobně popisovat, jak k tragédii došlo.

A jak se k pomníčku dostaneme? Velmi jednoduše. Jde to sice i od Skalního hradu, pod kterým stojí, ale jednodušší je to ze Zátíší. Odtud se vydáme lesní cestou směrem k pomníčku K. Macháčka. Asi 200 metrů za „Macháčkem“ cesta prudce zabočuje doleva na můstek. Tady pokračujeme rovně, mírně do kopce. Po pravé straně je krmelec a seník, o kus dál, opět vpravo, skupina skal. Za ní je asi stometrová rovinka a pak mírně vpravo přes potok. Pomník s křížem není možné přehlédnout. Stojí asi 15 metrů nad cestou ve svahu. V lesácké hantýrce se tomu místu dodnes říká *Tam, kde zabilo Slováka*.

Co říci závěrem? Je třeba poděkovat panu Trakalovi a jeho přátelům za dobrou práci, a to nejenom při zřizování pomníků, ale i za cenné informace, pro které si k němu rádi chodíme a které nám ochotně předává.

4





# Hraniční kámen u liberecké Hokejky

**Ruda Makel, Frýdlant**

Objevil jsem ho úplně náhodou letos v březnu. Pohybuji se v této části Liberce dost často, ale tentokrát jsem se náhodou podíval do křoví na kraji lesa u lesní pěšinky. Je to oblíbené místo libereckých pejskařů z nedaleké Hokejky. Však to tam taky podle toho vypadá, hlavně v zimě. Ke kameni se dostaneme celkem snadno, stačí se vydat od Hokejky směrem k ruprechtickému hřbitovu. Na okraji lesoparku je informační tabule a kámen je jen pár metrů za ní.

Nález jsem ohlásil výboru spolku a nabídl jsem se, že zorganizuji jeho postavení. Pro pořádek uvádím, že kámen má rozměry 25 x 25 x 90 cm nad zemí, dalších 40 cm je pod zemí. Jeho váha je tedy kolem 200 kg. O tom jsem se přesvědčil, když jsem se ho pokusil se Zdeňkem Bláhou zvednout. Tak to tedy byl ode mne hodně neuvážený krok...

Proto jsem si za týden, 4. června, pozval na pomoc další dva silné muže: Jirku Pavelku a Frantu Wildmanna. František sice není členem spolku Patron, ale přesto nám hodně pomáhá. Ve čtyřech a s pomocí různých kůlů to už celkem šlo, jak je vidět z obrázků (č. 1, 2, a 3). Stavění kamene se samozřejmě neobešlo bez početné divácké „asistence“. A tak jsme museli odpovídat na otázky, kdo že vlastně jsme, a co tam děláme.





# Opravený pomník v Arnolticích

Oldřich Sladkovský, Liberec

První světová válka se pomalu odsouvá z povědomí lidí. Je však mezi námi ještě dost potomků vojáků, kteří v této válce padli. Tak i já jsem přišel o dědečka, který musel jako otec dvou dětí odejít do války a zahynul kdesi v Itálii. Vždycky mě štválo, když jsem přišel „na dušičky“ do Ostašova zapálit svíčku tam pohřbeným vojákům, a viděl jsem, jak je hřbitov po léta devastován. Až v poslední době se to zlepšilo. Doufal jsem, že někdo někde zapálí svíčku i za mého dědečka. Proto vítám s uspokojením, že se na padlé vojáky ani dnes nezapomíná.

Nedávno byl v Arnolticích opraven pomník věnovaný zdejším obětem I. světové války. Desítky let tam stál jenom žulový podstavec bez tabulky a jakéhokoliv popisu. Nyní je pomník celkově opraven, před ním je i pěkná květinová výsadba. Doplněna byla tabulka se jmény padlých v I. světové válce, a jako nezvyklou věc zde najdeme i jména padlých ve II. světové válce. A bylo jich na tak malou obec opravdu hodně!

Pomník se nachází asi 10 m vlevo od silnice na konci Arnoltic (ve směru od Frýdlantu na Habartice). Je vidět i za jízdy, nelze ho minout.

O historii pomníku se můžete dočíst na [www.bulovka.eu](http://www.bulovka.eu)



# V Rynolticích si též váží padlých předků

**Oldřich Sladkovský, Liberec**

Už léta chodím do Lužických hor, nejčastěji právě z Rynoltic. Obec není příliš velká a cesta od vlaku je proto dobře známá. Letos jsem si povšiml u kostela něčeho, co jsem zde dříve nevidal. A tak jsem samozřejmě vyrazil na průzkum. Zjistil jsem, že v roce 2012 zde byl obnoven pomník padlým v I. světové válce. Docela pěkně se tam vyjímá.



## SPOLEČENSKÁ RUBRIKA

### Životní jubileum oslaví

- v září: 65 let – Petr Karban, 75 let – Eva Novotná
- v říjnu: 60 let – Jiřina Ziklová

### I další, kteří oslaví své narozeniny

- v září: Zdeněk Buriánek, Josef Červinka, František Koucký, Pavel Martínek, Otokar Simm
- v říjnu: Jiří Baloun, Miloslav Nevrlý, Jan Teichmann, Josef Turek
- v listopadu: Miroslav Bičíště, Petr Hendl, Miloš Ismanický, Werner Krause, Rudolf Makeš, Oldřich Sladkovský, Michael Šíp

### Přejeme hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a hodně sil do další práce.

Pokud si nepřejete být ve Společenské rubrice zveřejněni, sdělte to buď e-mailem na [gmenzel@seznam.cz](mailto:gmenzel@seznam.cz), nebo telefonicky na č. 723 912 222.

# Ledový mužíček, Frýdlant v Čechách

Ruda Makel, Frýdlant

Co lidská ruka vytvořila, to barbarská a zlodějská ruka našeho soukmenovce zničila (obrázky č. 1, 2, a 3)!



## Oprava

*V Patronu č. 2 / 2012 byl v obsahu na obálce a na straně 6 chybně uveden v příspěvku M. Vrbaty Pomníčky Jizerských hor – Jiřetín pod Jedlovou.*

*Správně mělo být Pomníčky Jizerských hor – Jiřetín pod Bukovou. Za chybu se všem čtenářům omlouvám. Za redakci časopisu Patron Günter Menzel.*



# POZVÁNKA NA VÝLETY



## **Frýdlantsko – pomníčky jizerských bučin – I. část**

Výprava se uskuteční 29. září 2012 a povedou ji Jirka Pavelka a Ruda Makeř. Věříme, že se akce zúčastní i pozvaní místní znalci.

Sraz všech účastníků na železniční stanici v Oldřichově v Hájích, v 9:15 hodin.

Odjezdy vlaků: z Tanvaldu v 7:00, z Jablonce nad Nisou v 7:37, z Liberce v 8:30, z Hejnic v 8:40, z Frýdlantu v 8:47.

Cestou navštívíme následující památky: Mackova mohyla – kříž Jána Dulovce – Kohoutův kříž – Macháčkův pomník – Machův pomník – pomníčky v Zátiší – vojenské kameny – spálenou hájovnu – pomník Rudolfa Huba a Františka Součka – Malikův kříž – Topfenkorl – Polákův kříž.

Odjezdy vlaků z Oldřichova v Hájích: směr Liberec ve 14:05 – 15:05 – 16:05; směr Frýdlant ve 14:49 – 15:49 – 16:49.

Na společné putování jizerskými bučinami se těší Ruda Makeř.

## **Pomníčky na trase kolem Černé studnice**

Výlet se koná v sobotu 13. října 2012. Odchod z místa srazu na stanici ČD Jablonec n. N. zastávka v 9:00 hodin, po příjezdu vlaku od Liberce (odjezd v 8:37).

### **Trasa**

Po žluté, pomníček Johna Lennona, po silnici Chumův pomník, lesem M. Koldovská, Pörnerova kaplička, rozcestník, pomník obětem války, Hrdličkova skála, Císařská studánka.

Dále Beranskou cestou, Malá skála se studánkou, Seibothův kámen, Mužíčkova a Pemlova památka, Votrubův kříž, pomník hutě, hraniční kameny rohanského a smržovského panství, Čertovy skály, Köglerova díra, Karpíškův nápis, Toniček Kunze, Scholzův kříž, Fischerstein, Breuerův pramen, kostel sv. Archanděla Michaela a pomník obětem války u Parkhotelu.

Trasa do 20 km lesním terénem. Odjezdy vlakem ze Smržovky do tří směrů každých 40 minut.

Na společný výlet se těší Josef Kuna.

Telefon: 721 935 321

joe.kuna@centrum.cz



*foto: Günter Menzel*

*Dolní Oldřív - kostel sv. Martina*



**Patron**

**Informace přátel drobných památek  
Jizerských hor č. 3/2012 (23. ročník)**

Vydává spolek PATRON, občanské sdružení se sídlem: Jiřetín pod Bukovou 104, Albrechtice v Jizerských horách, PSČ 468 43, IČO-64669807, bankovní spojení Fio banka Jablonec n. Nis., číslo účtu: 2900124622/2010, [www.spolekpatron.bdnnet.cz](http://www.spolekpatron.bdnnet.cz), šéfredaktor: Günter Menzel, vydávání občasníku PATRON je povoleno OkÚ – Jbc – 941/34, výtisk je neprodejný a slouží výhradně pro vnitřní potřebu sdružení a jeho členů! Příspěvky, články a fotografie do dalšího vydání zašlete nejpozději do 30. 11. 2012 na adresu: Günter Menzel, Na Skřivanech 552, 460 15 Liberec 15 nebo **mailem: [gmenzel@seznam.cz](mailto:gmenzel@seznam.cz)**

**Grafická úprava a tisk:**

**reklama-4u.cz**  
reklamní agentura

e-mail: [info@reklama-4u.cz](mailto:info@reklama-4u.cz)  
[www.reklama-4u.cz](http://www.reklama-4u.cz)